

صنایع معاصر افغانستان

صنایع افغانستان پس از قرن ۱۸

برای نخستین بار تکنالوجی پیشرفته غرب به کشور هند همسایه افغانستان توسط انگلیسها سرمایه گذاری شد. رویمرفته دولت و مردم افغانستان باین تکنالوجی آشنا شده تقاضا به این شد تا در کشور از این تکنالوجی استفاده نمایند. صنایع ماشینی جای صنایع دستی را گرفت.

رشد صنعت در زمان امیر شیر علی خان

امیر شیر علی خان اولین پادشاه بود کوشید تا در کشور تجارت تولیداد کشاورزی و صنعت رشد یابد. انتشار نخستین نشریه به نام شمس النهار در دوران همین شاه صورت گرفت. مطبعه لیتوگرافی، کارخانه توپ ریزی، تفنگ سازی و باروت سازی ساخته شد. تولید سالانه (ماشین خانه کابل) بر طبق احصائیه میر غلام محمد غبار مولف "افغانستان در مسیر تاریخ" یکصدو چهار توپ جلو پر و دنباله پر صحرا، توپ طاهری، توپ بزرگ استحکام قلعه، ماشیندار و ۲۵۰۰ تفنگ نوع هنری مارتین، تفنگ ۳۰۳ بور، تفنگ بغل پر، تفنگ ۱۲ تکه، تفنگ پنج تکه، جاغر دار، تفنگ دوميله شکاری، خنجر،

کارد، چاقو، باروت، کارتوس، پتاقی، توپ و تفنگ فیوز برنجی و چوبی بود. هکذا تولیدات زراعتی بلند رفت و در عرصه سرمایه گذاری خصوصی و دولتی پا نهاده شد.

رشد صنعت در زمان عبدالرحمن خان

عبدالرحمن در ۲۰ سال سلطنت خود اصلاحات دولتی رشد سرمایه داری، توسعه تجارت کوشید. بیمارستان ابن سینا و نخستین آب آشامیدنی صحی بنا شد. تصدی‌های رسمی تجاری تشکیل شد. صادرات پوست قره قل، بادام، پسته، چوب و سنگهای معدنی به خارج کشور آغاز گردید. استخراج معادن با آلات و افزارهای ابتدایی آغاز شد. صنایع دستی و پیشه‌وری دوباره زنده شد. تقاضای بازارهای کشور این صنایع بخصوص نساجی کرک، برک، بشرویه، فناویز، آنچه، قالین، گلیم، پوستین و غیره توسعه یافت. تولیدات کارخانه حربی کابل و کارخانه چرم‌گری در رشته‌های فلزکاری و تولید افزارهای چرمی، سبب ارتقای ظرفیت‌های صنعت کاران و پیشه‌وران گردید. سکتور ساختمانی در این دوره گسترش یافت. اولین دسته موسیقی از هند داخل کشور شد. واردات تولیدات انگلیس آغاز شد. (ایمل هاشور)

رشد صنعت در زمان حبیب اله خان

حبیباله خان پادشاه ترقی پسند بود. در رشد معارف، تولیدات داخلی، تولیدات زراعتی، بناهای دولتی، رشد سرمایه داری، مساعی بخرچ داد. هکذا غلامی که حاصلات ننگین جامعه فیودالی بود از بین برده شد. موسیقی رشد یافت، مطابع جدید تیپوگرافی به کار انداخته شد. یک شرکت توريد موتر توسط درباریان ساخته شد. در همین وقت کارخانه چرم‌گری در کابل به سرپرستی متخصص انگلیس تاسیس گردید. این کارخانه چرم بوت، موزه و سلپیر مورد نیاز برای اردوی افغانستان تهیه می‌نمود و هم در بازارهای کابل عرضه می‌کرد. در ۱۹۱۳ کارخانه پشمینه بافی کابل به قوای ۵۰۰ اسپ بخار بنیاد گذاشته شد و در ۱۹۱۴ به تولید آغاز کرد. این کارخانه در ابتدا سالانه برای ۵۰۰۰۰ سرباز تکه دریشی نظامی تولید می‌کرد و به بازار سرج عرضه می‌کرد. فابریکه برق آبی جبل السراج در ۱۹۰۷ زیر ساختمان قرار گرفت. برای نخستین بار در کارخانه حربی کابل باروت سفید یا باروت بیدود تولید شد. تمديد لین‌های تلفن کابل - ننگرهار و کابل - جبل السراج و... نیز در همین دوره صورت گرفت. در ۱۹۱۱ میلادی شفاخانه

ملکی کابل تاسیس شد. اعمار و ترمیم جاده‌ها روی دست گرفته شد. شمار کارگران درین مقطه از ۱۵۰۰ به ۵۰۰۰ رسید. سیر صعودی افزایش کارگران در دوره سلطنت امیر حبیب الله خان نشاندهنده گسترش سرمایه گذاری در این دور است. (ایمل هاشور)

رشد صنعت در زمان شاه امان اله خان

شاه امان اله توسط جنبش شاهی مشروطه به سر اقتدار آمد. او خود یک شخص ریفورم طلب بود می‌خواست خیلی بسرعت کشور را به مدارج ترقی رساند. در قدمه اول ریفورمها و قوانین را تصویب نمود تا زمینه رشد را آسان سازد. در سال ۱۹۲۲ قانون تشویق صنایع تصویب شد و شاه از راه رفورم مالیات، رشد صنایع را تشویق کرد. همچنین برای تقویت تولید، قانون "تقاعد" وضع گردید. در این دوره مالکیت خصوصی تحکیم یافت. به علت لغو گمرکات متعدد داخلی، روند گسترش سرمایه داری تسریع شد. شرکتهای تجاری تنویرات، موتر، ادویه، رفقای افغان، اتحاد افغان، قمر و ضیا جرمنی تاسیس گردیدند. دولت موسسات تجاری به نام شرکت امانیه و شرکت ثمر ساخت. از آنجائیکه در افغانستان کالاهای خارجی مانع توسعه بیشتر صنایع داخلی می‌گردید، اقتصاد کشور به حالت بدوی باقی مانده بود. مملکت فاقد کارخانه‌های عمده، خط آهن و کتله‌های وسیع کارگری بود. لذا حکومت امانیه در صدد توريد کارخانه‌ها و خط آهن برآمد و در لویه جرگه ۱۳۰۷ هجری خورشیدی اعلان نمود که دولت برای تهیه یک کارخانه ترمیم طیاره‌ها کارهایی را روی دست گرفته‌است و همچنان یک کارخانه دیگر باروت سفید ساخته خواهد شد. در این دوره با دو شرکت آلمانی و فرانسوی قراردادهایی بسته شد که بر بنیاد آن قرار بود از جنوب به شمال افغانستان در مدت ده سال خط آهن احداث شود. تمديد لین تلگراف و تلفون بین مرکز و ولایات کشور زیر دست گرفته شد. ستیشن‌های برق در پغمان، جلال آباد و کندهار زیر کار گرفته شدند. به کارخانه‌های چرم گری، باروت سازی، کارخانه‌های سمنت و تولید گوگرد انرژی برق داده شد؛ کارخانه‌های ترمیم موتر و پرزه سازی، صابون، عطریات، نختابی و پارچه بافی، نجاری و یخ سازی، پنبه و روغن کشی در کندهار، مزار شریف و هرات تاسیس شدند. همچنان در این دوره قرار بود تا کارخانه‌ها و سرمایه گذاری‌های ذیل روی دست گرفته شوند: قندسازی، نساجی نخی و جیم، دکمه سازی، حفظ میوه، مسکه و پنیر سازی، آبکشی و تیل خاک کشی، پوسته هوایی بین المللی کابل و مزار با اتحاد جماهیر شوروی، ایران و ترکیه در برنامه دولت قرار گرفت؛ بند آب غازی و بند سراج غزنی تکمیل شد و بستن بند آب چمکنی و تکمیل نهر رزاق روی دست گرفته شد؛ به منظور انعقاد قراردادهایی معادن لاجورد بدخشان، نفت هرات و ایجاد یک کارخانه ذوب آهن و

توسعه معادن آهن، زغال سنگ، گوگرد، سرب، ابرک، تباشیر، مرمر و گل سفید برنامه‌های روی دست گرفته شد و دوخت لباس از تکه‌های ساخت کشور برای کارمندان دولت اجباری گردید. سیستم نوین مسکوکات در دوره امانی شکل گرفت و در اخیر این دوره پول کاغذی به وجود آمد. پایتخت توسط تلگراف با مراکز بزرگ بین المللی وصل شد. در عرصه صنایع، سیاست امان الله خان ادامه سیاست گذشته بود. این سیاست مبنی بر تاسیس کارخانه‌های عصری با سرمایه دولت بود. در دوره سلطنت شاه امان الله بخش خصوصی آمادگی‌های لازم برای سرمایه گذاری در عرصه صنایع را نداشت و از آنجائیکه کارخانه‌های دولت بدون بررسی مواد خام و سنجش درآمد و مصارف خریداری شده بودند، به صورت مطلوب و موثر مورد بهره برداری قرار نگرفتند و سبب رشد چشمگیر تولید نشدند. امان الله خان تلاش ورزید تا صنایع ملی را در برابر صنایع خارجی تقویت کند و به این منظور مستهلکین را وادار به مصرف امتعه داخلی می‌کرد و سعی می‌ورزید تا به این صورت صنایع داخلی را تقویت کند و مارکیت وارداتی افغانستان را به مارکیت صادراتی و متکی بخود مبدل سازد. (ایمل هاشور)

رشد صنعت در زمان نادر خان

پس از سقوط شاه امان اله یک دوره تاراج بمیان آمد که دولت میان تهی شد. نادر خان بنا دوباره دولت افغانستان را از صفر آغاز نمود. در تقویه اردو، معارف و تولیدات وطنی خیلی کوشش نمود. درین دوره دولت به نسبت ضعف اقتصادی نتوانست صنایع کشور راه تقویه نماید. در سال ۱۳۰۹ یک شرکت سهامی بسرمایه ۵ میلیون افغانی و یک بانک را تحت نام بانک ملی تاسیس نمود. (ایمل هاشور)

رشد صنعت در زمان ظاهر شاه

عصر پیشرفت و ترقی در افغانستان از زمان اعلحضرت محمد ظاهر شاه آغاز گردید. در کشور پلانهای انکشافی ۵ ساله و ۲۵ ساله طرح و تا ۲ مرحله کاملاً تطبیق گردید. در مرحله سوم مشکلات در بودجه وارد گردیده و مرحله چهارم نیز موفقانه به اكمال رسید. در نتیجه افغانستان صاحب شاهراه حلقوی ۱۱ اسد برق ۵۲۰۰ موسسات صنایع کوچک و فابریکات گردید. وضع ترانسپورتی خصوصی و دولتی بهتر و منظم گردید. از تاسیسات و فابریکه‌های مهم آنوقت فربریکه نساجی گلپهار، نساجی بگرامی، نساجی افغان، پشمینه بافی، نختابی کابل، بوت آهو، پشمینه بافی قندهار، کود و برق مزار شریف، صابون سازی، سیلوها، فابریکه سمنت غوری، جبالسراج، و هرات، بایسکل سازی

پامیر، پلاستیک سازیها، دستگاه ساختمانی هلمند، افغانی، بنائی، سپین غر، راه میدان سازی، فابریکه پایه سازی، تصدی جنگلک، فابریکه حجاری بتون، فابریکه حجاری و نجاری، کابل فلز، خشکه شوئها، کامازها، افسوتر، فابریکه‌های کشمش پاکی، بانکها شرکتهای صادراتی بین المللی، بنادر تجارتی، سفارت خانه‌ها، وزارت خانه‌ها، تاسیسات و بناهای دولتی، فابریکه شکر بغلان، فابریکه جین و پیرس مزار شریف، فابریکه روغن سازی سپین زر، استخراج زغال سنگ و سایر معادن، ایجاد مکاتب و لیسه‌ها، توزیع کوپون مواد اولیه به مامورین، توشیح قوانین، قوای مسلح مجهز، تشکیل احزاب سیاسی، کوپراتیفها و اتحادیه‌های صنفی، مطابع، میدانهای هوائی، محلات رهائشی، شرکت صادراتی قالین، قره قل و غیره می‌باشد. در آنزمان افغانستان از لحاظ تولیدات زراعتی متکی بخود بوده سالانه صادرات میوه جات خشک تازه پوست قالین و نباتات طبی را داشت. که توازن اقتصاد کشور را مستحکم حفظ نموده بود. در طول سلطنت محمد ظاهرشاه نرخ اسعار ثابت بوده از ۳۴ افغانی هیچگاه بلند نرفته‌است. تشکیل سرای صرافی شهزاده مشکلات هزاران تاجرین و سایر افغانها را مرفوع ساخته‌است که الی امروز این مارکیت موجود است.

رشد صنعت در زمان داود خان

داود خان شخص مقتدر و سیاست مدار افغانستان بود. او در طول حکومت محمد ظاهر شاه اردو افغانستان را مجهز به سلاح مدرن روسی نمود. محمد داود خان در زمان حکومت خود در توسعه اقتصاد و پروژه‌های عام المنفعه کمک زیاد نمود. وی طرح ۲۵ ساله انکشافی را در عمران کشور روی دست گرفت، پروژه اعمار تلویزون افغانستان، سروی خط آهن از اسلام قلعه تورغندی قندهار غزنی الی کابل، طرح میدان هوای دشت قلعه لهوگر، استخراج مس عینک، سد برقی، اسفالت سرک کابل گردیز و غیره را در پیش گرفت. دواود خان در ۷ ثور سال ۱۳۵۷ توسط افسران کودتا چی کشته شد. بنا دو آسمانخراش در شهر کابل و....

رشد صنعت از سال ۲۰۰۱-۱۹۷۸

افغانستان از سال ۱۳۵۷ الی ۱۳۸۰ نه تنها رشد نموده بلکه به اثر جنگهای داخلی آنچه که اعمار گردیده بود ویران گردید. راه کابل بگرام در زمان دوکتور نجیب اله ساخته شد.

رشد صنعت پس از سال ۲۰۰۲

پس از سال ۲۰۰۲ بالاثر توجه کشورهای جهان افغانستان از صفر در مسیر رشد پا نهاده وضع اقتصادی بهتر را دریافت. پس ازین سال در حصه سرک سازی، احداث پروژه‌های برق آبی آفتابی و باد، معماری، صنایع دستی و ماشینی خدمات ارزنده صورت گرفت. پروژه‌های مرغداری و زنبور داری وضع بهتر یافته‌است. در وضعیت مطبوعات تب و نشر، و اطلاعات جمعی تفاوت خیلی ارزنده بوجود آمده‌است. به صدها مدرسه و مکتب و به دهها دانشگاه تاسیس گردیده‌است. به هزاران پروژه رهائشی خصوصی بنا شد. وضع مخابرات بکلی بهتر شد. آزادی احزاب اعلان گردید. به اساس ارقام اداره سرمایه گذاری افغانستان از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ میلادی ۲۵۲۶۵ شرکت داخلی و ۳۸۵۴ شرکت خارجی ثبت شده که میزان سرمایه گذاری آن‌ها در بخش‌های مختلف در افغانستان، به بیشتر از ۵،۲۵۵ میلیارد دالر می‌رسد. هکذا در ۱۳۸۴، ۹، ۱۵ قانون سرمایه گذاری افغانستان در ۹ فصل ۳۳ ماده تصویب گردید تا در کشور صنعت رشد نماید. و غیره و غیره

پارکهای صنعتی

مناطق صنعتی در تمامی کشورها باید یک منطقه دور از بودباش مردم باشند. در افغانستان بنا بر لزوم دید وقت در سال ۱۳۵۳ برای اولین بار پارکهای صنعتی به کمک کشور هندوستان در منطقه پلچرخ شهر کابل اساس گذاشته شد. بعداً پارک صنعتی بگرامی در کابل و یک پارک صنعتی در ولایت هرات از جمله پارک های معیاری شمرده می شوند تاسیس شد، این مناطق دارای برق ۲ و ۳ فاز، کنالیزاسیون می‌باشند. دو پارک صنعتی دیگر در شهرهای مزار شریف و ولایت کندهار ساخته شده که تا حال توزیع نشده‌اند. بزرگترین پارک صنعتی در جلال آباد در حال ساختمان است. هکذا بیشتر از 20 پارک صنعتی در ولایات در نظر است اعمار گردد. نظر به معلومات که از انجمن صنایع افغانستان ارایه شده در شهرکابل به تعداد (۲۸۱) فابریکه فعالیت دارند. قابل تذکر است که تعداد (۳۵۰) فابریکه در ولایت هرات، (۲۹) فابریکه در ولایت کندز، (۱۱۵) فابریکه در ولایت ننگرهار، (۶۰) فابریکه در ولایت بلخ و همچنان به تعداد (۸۶) فابریکه در ولایت کندهار فعالیت دارند که جمعاً در پنج ولایت فوق به تعداد (۹۲۱) فابریکه فعال عملاً فعالیت دارند.

منبع

هنر افغانستان ، تاریخ افغانستان نوشته آرتو کونا ، کارشناس تاریخ افغانستان در ویبسایت ویکی پدیا و دانشنامه آریانا.

* تاریخچه صنعت در افغانستان نوشته گالینه پوگاچینکوا ترجمه صدیق طرزی چاپ سال ۱۳۵۷ مطبوعه دولتی کابل.

* افغانستان در مسیر تاریخ نوشته میر غلام محمد غبار صفحات -۴۵-۴۱-۴۰-۳۹-۳۸-۳۷-۳۶-۳۵
۴۸-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۶ جلد اول سال انتشار ۱۳۸۸ ه ش

* The Lost World of Buddhist Gandhara هنر بودیزم در گندهاره در وبگاه

The Lost World of Buddhist Gandhara

* گنجینه پنهان افغانستان از موزیم ملی، کابل (AFGHANISTAN Hidden Treasures)

(from the National Museum, Kabul)، نوشته فردریک هیبرت (F. Hiebert) و پیر

کمبون (P. Cambon)، انتشارات جغرافیای ملی (National Geographic)، واشنگتن،

۲۰۰۸

* تاریخ باستان افغانستان، آثار تاریخی افغانستان، باستان شناسی افغانستان، تاریخ افغانستان نوشته

روف مهدیزاده کابلی در دانشنامه آریانا

* Afghan rug ویکی پدیا انگلیسی

* تاریخچه سرمایه گذاری افغانستان نوشته ایمیل هاشورا در هفته نامه کلید و وبگاه «بسا»

* آی خانم یک شهر یونانی باختر در شمال افغانستان از حفاریات تا دستبرد کامل نوشته محقق محمد

اکبر امینی در ویبسایت کابل ناته

http://www.kabulnath.de/Salae_Panchoum/Shoumare_93/M.A.Amini.html

* کتاب تشکل سرحدات و واحد های اداری افغانستان در مسیر تاریخ نوشته شده توسط پوهنیار فهیم

"کوشا" استاد دیپارتمنت تاریخ صفحات 25-26

* مجسمه های بامیان؛ نگارگری و پیکرتراشی بودایی نوشته: زهرا لطفی ؛ دانشجوی دکتری تاریخ

دانشگاه شهید بهشتی در وبگاه پژوهش سرای افغانستان

http://afghanistanhistory.net/home/index.php?option=com_content&task=view&id=156&Itemid=3